

รูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนพระปริยัติธรรม
แผนกสามัญศึกษา

THE INTERNAL QUALITY ASSURANCE MODEL FOR BUDDHIST MONASTIC
SCHOOLS, GENERAL EDUCATION SECTION

พระมหานพรัตน์ แยมแสง¹

Phramaha Noppharat Yaemsaeng¹

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย¹
Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand¹

Corresponding author E-mail: phramahanoppharatyaemsaeng@gmail.com

Received 13 May 2026; Revised 28 May 2026; Accepted 27 June 2026

รูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนพระปริยัติธรรม

แผนกสามัญศึกษา

พระมหานพรัตน์ แยมแสง

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการส่งเสริมการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา และ3) เพื่อประเมินรูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมพหุระยะระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ การวิจัยเชิงปริมาณใช้กลุ่มตัวอย่าง เป็นผู้บริหารและครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ สถิติที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยค่าความถี่ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการเขียนวิเคราะห์แบบสรุปความแบบเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการศึกษาสภาพการส่งเสริมการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ โดยภาพรวมอยู่ระดับมาก (4.01) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการดำเนินงานตามแผน มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก (4.09) รองลงมาได้แก่ ด้านการนำผลประเมินมาปรับปรุง อยู่ในระดับมาก (4.03) และต่ำสุดคือ ด้านการตรวจสอบและประเมินผล (3.93)

2. ผลการพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พบว่า องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยได้สร้างรูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ตามองค์ประกอบของรูปแบบเชิงข้อความ 6 องค์ประกอบ คือ 1. หลักการ 2. วัตถุประสงค์3. การบูรณาการ 4. การพัฒนาด้วยกิจกรรม 4 กิจกรรม 5. แนวทางการประเมิน 6. เงื่อนไขความสำเร็จด้วย (LICR Model)

3. ผลการประเมินรูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ได้แก่ ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเหมาะสม และด้านความเป็นประโยชน์ ตามลำดับสอดคล้องกับ(F2CP Model)

คำสำคัญ: การประกันคุณภาพการศึกษาภายใน; การส่งเสริม; พรหมวิหาร 4

THE INTERNAL QUALITY ASSURANCE MODEL FOR BUDDHIST MONASTIC SCHOOLS, GENERAL EDUCATION SECTION

Phramaha Noppharat Yaemsaeng

Abstract

This research article aimed to: 1. study the conditions promoting internal educational quality assurance in Phrapariyattidhamma Schools, General Education Division; 2. develop a model for internal educational quality assurance in Phrapariyattidhamma Schools, General Education Division; and 3. evaluate the model for internal educational quality assurance in Phrapariyattidhamma Schools, General Education Division. This study employed a multi-phase mixed-methods research design combining quantitative and qualitative approaches. The quantitative research utilized samples consisting of administrators and teachers from Phrapariyattidhamma Schools, General Education Division. The statistics used in the study included frequency, percentage, mean, standard deviation, and qualitative descriptive analysis.

The research findings revealed that:

1. The study of the conditions promoting internal educational quality assurance in Phrapariyattidhamma Schools, General Education Division, showed that the overall level was high (4.01). Considering each aspect, it was found that implementation according to the plan had the highest mean score at a high level (4.09), followed by applying evaluation results for improvement at a high level (4.03), while monitoring and evaluation had the lowest mean score (3.93). 2. The development of the internal educational quality assurance model for Phrapariyattidhamma Schools, General Education Division, revealed that the body of knowledge derived from the research led to the creation of a textual model consisting of six components: Principles Objectives Integration Development through four activities Evaluation guidelines Conditions for success under the LICR Model. 3. The evaluation results of the internal educational quality assurance model for Phrapariyattidhamma Schools, General Education Division, indicated that the model's suitability, feasibility, and usefulness were overall at a high level, based on the mean and standard deviation values. When considering each aspect in descending order, feasibility ranked first, followed by suitability and usefulness respectively, which was consistent with the F2CP Model

Keywords: Internal Educational Quality Assurance; Enhancement; Brahmavihāra Dhamma

บทนำ

บริบทของโลกในยุคปัจจุบันกับความจำเป็นของการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โลกในยุคปัจจุบันเป็นยุคของโลกาภิวัตน์ที่มีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ การสื่อสาร และนวัตกรรมต่าง ๆ ซึ่งส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและต่อเนื่องในหลากหลายมิติ ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ก่อให้เกิดการแข่งขันระหว่างประเทศในการพัฒนาและปรับตัว เพื่อก้าวเข้าสู่ตลาดโลกในยุคใหม่ที่มีพลวัตสูงและมีการแข่งขันอย่างเข้มข้นอีกทั้งในการจัดการเรียนการสอนนั้น ก็มีความสำคัญกับการศึกษา (สิทธิกร, 2555) เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานของการจัดการเรียนการสอนส่งผลให้ผู้เรียนได้มีความรู้ความเข้าใจอย่างมีประสิทธิภาพสามารถนำความรู้มาพัฒนาตนเองและสังคมได้ซึ่งการพัฒนาคุณภาพของคณนั้ย่อมขึ้นอยู่กั "การศึษา" อันเป็นกลไกสำคัญที่ใช้ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้สามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มที่ ทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม อย่างสมดุลการศึกษาที่มีคุณภาพจึงเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างพลเมืองที่มีคุณลักษณะพึงประสงค์ สามารถคิดวิเคราะห์ แก้ไขปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีคุณธรรมจริยธรรม มีความรับผิดชอบ รู้จักพึ่งพาตนเอง และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ดังนั้น การพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนจึงต้องพิจารณาจากบริบททั้งภายในและภายนอกอย่างรอบด้าน โดยโรงเรียนจะมีหน่วยงานจากต้นสังกัดในการควบคุมดูแลเพื่อกำหนดกรอบมาตรฐานในการจัดการเรียนการสอนการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นการพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้ปกครองและชุมชนว่า การดำเนินงานของสถานศึกษาจะมีประสิทธิภาพ และทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพหรือคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาที่ได้กำหนดไว้

โรงเรียนและหน่วยงานต้นสังกัดจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนากลไกในการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา ทั้งในด้านกระบวนการบริหาร และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รวมถึงด้านคุณภาพของผู้เรียน เพื่อให้มั่นใจได้ว่า จะสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตาม โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดตั้งขึ้นภายใต้สังกัดของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ โดยมีหน้าที่ดำเนินการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 และ (ฉบับที่ 3) พุทธศักราช 2553 ซึ่งเป็นกฎหมายแม่บทสำคัญในการจัดการศึกษาในประเทศไทย โดยต้องเป็นไปตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ซึ่งประกอบด้วย 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ นอกจากนี้ โรงเรียนยังมีหน้าที่จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเพิ่มเติมขึ้นเอง เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของชุมชนและตอบสนองต่อความต้องการของท้องถิ่น ทั้งในด้านวิชาการและการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน ในด้านการบริหารจัดการภายใน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีการแบ่งโครงสร้างสายการบังคับบัญชาอย่างเป็นระบบ โดยประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารงานทั่วไป รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ รองผู้อำนวยการฝ่ายปกครอง และรองผู้อำนวยการฝ่ายงบประมาณ ซึ่งต่างมีบทบาทหน้าที่ในการกำกับ ดูแล และพัฒนางาน

ในแต่ละด้านให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด (สำนักพระพุทธศาสนา, 2550) ซึ่งมีหลายปัจจัยที่สำคัญในการส่งผล การประเมินคุณภาพของการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติทั้งด้านบุคลากร และองค์กร ที่ต้องได้รับการพัฒนาที่สำคัญอยู่หลายประเด็นไม่ว่าจะเป็นในด้านคุณภาพและมาตรฐานในการจัดการศึกษาที่ยัง ไม่เป็นที่ยอมรับจากสังคมในวงกว้างความไม่ชัดเจนในอัตลักษณ์ของการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทที่ควรจะเป็นอย่างแท้จริง ส่วนประสิทธิภาพของระบบ การดำเนินการด้านการบริหารจัดการ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา เป็นสถานศึกษาที่วัดจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา และเป็นการศึกษาพระพุทธศาสนาทั้งแผนกบาลีสนามหลวงและธรรมสนามหลวง ควบคู่กับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ โดยมีคณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรม (กศป.) เป็นผู้กำหนดนโยบาย แผนการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมและมาตรฐานสถานศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ควบคุมดูแลและกำกับการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ โดยมีสำนักงานการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นหน่วยงานกลางในการส่งเสริม สนับสนุน ประสานงานการศึกษาพระปริยัติธรรมและมีสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรม (กศป.) มีหน้าที่ด้านงานธุรการสนับสนุนงานวิชาการ และการอุดหนุนเงินงบประมาณรายจ่าย ซึ่งในการบริหารจัดการเรื่องประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในปัจจุบันยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร อันเนื่องมาจากปัจจัยหลายประการที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา โดยเฉพาะในด้านการบริหารจัดการของผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งส่วนใหญ่มีขีดความสามารถในการวางแผนและการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ ทำให้การดำเนินงานขาดความต่อเนื่องและไม่สามารถพัฒนาศักยภาพของโรงเรียนได้อย่างเต็มที่จึงส่งผลให้คุณภาพการประกันการศึกษาของโรงเรียนยังไม่ได้มาตรฐานเท่าที่ควร

อีกทั้งการบูรณาการนำหลักการบริหารเชิงพุทธโดยเฉพาะพรหมวิหาร 4 มาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานจะเป็นแนวทางที่ดี ในการพัฒนาปรับปรุง ประสิทธิภาพการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาโดยเฉพาะงานด้านวิชาการได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษา

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงถึงความสำคัญในการพัฒนางานประกันคุณภาพการศึกษาภายในของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ โดยมุ่งหวังที่จะศึกษาปัจจัยทั้งในด้านบุคลากร และองค์กรที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และบูรณาการจะมีส่วนสำคัญในการพัฒนาคุณธรรมของผู้บริหารและบุคลากรในสถานศึกษา ซึ่งสามารถขับเคลื่อนและส่งเสริมให้ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาประสบความสำเร็จ จึงมีเป้าหมายเพื่อนำเสนอแนวทางหรือข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ที่สามารถนำไปปรับปรุงพัฒนา และยกระดับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาให้กับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ให้สามารถผ่านการรับรองมาตรฐานจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการส่งเสริมการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา
3. เพื่อประเมินรูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีพหุระยะ (Multiphase Mixed Methods Research Design) โดยใช้ การวิจัยเชิงปริมาณ (QUAN) เป็นงานวิจัยหลัก เพื่อสำรวจภาพรวมและประเมินผล และใช้ การวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นงานวิจัยสนับสนุน เพื่อขยายความและยืนยันข้อมูลเชิงลึก โดยแบ่งการดำเนินการออกเป็น 3 ระยะตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มุ่งศึกษาอย่างเป็นระบบตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ จึงเลือกใช้การวิจัยแบบผสมวิธีพหุระยะ (Multiphase Mixed Methods Research Design) ซึ่งเป็นการผสมผสานทั้งระเบียบวิธีเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเข้าด้วยกันอย่างเหมาะสมตามบริบทของแต่ละวัตถุประสงค์ โดยกำหนดให้การวิจัยเชิงปริมาณเป็นงานวิจัยหลัก (Primary Method) เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลเชิงประจักษ์ในวงกว้าง ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพจะถูกนำมาใช้ในงานวิจัยสนับสนุน (Secondary Method) เพื่ออธิบายขยายความและยืนยันข้อมูลที่ได้จากตัวเลขให้มีความลุ่มลึกยิ่งขึ้น การดำเนินการวิจัยได้ถูกแบ่งออกเป็น 3 ระยะที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์อย่างชัดเจน ได้แก่ ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการส่งเสริมการประกันคุณภาพการศึกษาภายในซึ่งใช้รูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยเก็บข้อมูลเชิงปริมาณจากกลุ่มตัวอย่างจำนวนมากควบคู่กับการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อทำความเข้าใจบริบทให้ถ่องแท้ ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบ ซึ่งเปลี่ยนมาใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพเป็นหลัก ผ่านกระบวนการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ร่วมกับการระดมความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อยกร่างองค์ประกอบของรูปแบบให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นที่ค้นพบ และระยะที่ 3 การประเมินรูปแบบ ซึ่งใช้รูปแบบการวิจัยเชิงประเมินผล (Evaluation Research) โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบที่พัฒนาขึ้น ทั้งในเชิงปริมาณด้วยแบบประเมิน และเชิงคุณภาพด้วยการให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม การออกแบบวิจัยในลักษณะนี้ช่วยให้ผลลัพธ์ในแต่ละระยะเชื่อมโยงกันอย่างเป็นเหตุเป็นผล และสามารถตอบโจทย์การวิจัยได้อย่างครอบคลุมทุกมิติ

2. ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ / ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนตามความต้องการในแต่ละระยะ ผู้วิจัยจึงกำหนดแหล่งข้อมูลและกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่แตกต่างกันตามความเหมาะสม โดยในระยะที่ 1 ซึ่งเป็นการศึกษาเชิงปริมาณ ผู้วิจัยกำหนดให้ประชากรคือโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ทั่วทั้งประเทศ ส่วนกลุ่มตัวอย่างจะถูกคำนวณขนาดที่เหมาะสมโดยใช้สูตรของทาร์ ยามาเน หรือเครจซีและมอร์แกน ที่ระดับความคลาดเคลื่อนไม่เกิน 0.05 จากนั้นจึงดำเนินการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ตามภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศ ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ เพื่อให้ตัวแทนครอบคลุมทุกพื้นที่ โดยผู้ให้ข้อมูลหลักที่จะตอบแบบสอบถามคือผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ หรือหัวหน้างานประกันคุณภาพของแต่ละแห่ง เนื่องจากเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการดำเนินงานดังกล่าว ขณะเดียวกันในระยะที่ 1 ซึ่งต้องการข้อมูลเชิงคุณภาพเชิงลึก ผู้วิจัยจะเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informatics) จำนวน 8 ถึง 10 คน แบบเจาะจง (Purposive Selection) จากกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิด้านการประกันคุณภาพการศึกษาในสังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ รวมถึงผู้อำนวยการโรงเรียนที่เป็นต้นแบบที่มีผลการประเมินคุณภาพดีเด่น เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก สำหรับระยะที่ 2 ซึ่งเป็นการพัฒนารูปแบบ ผู้วิจัยจะเชิญผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มจำนวน 12 ถึง 15 คน ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียน ผู้ตรวจสอบภายใน (Internal Auditor) ครู ผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพ และนักวิชาการด้านการศึกษาพระปริยัติธรรม โดยใช้การคัดเลือกแบบเจาะจงเช่นกัน เพื่อให้ได้มุมมองที่หลากหลายและรอบด้าน ส่วนในระยะที่ 3 ซึ่งเป็นการประเมินรูปแบบขั้นสุดท้าย ผู้วิจัยจะเชิญผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษาและการประกันคุณภาพ จำนวน 15 ถึง 20 คน มาร่วมเป็นผู้ประเมิน โดยจะพิจารณาคัดเลือกจากความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องโดยตรง เพื่อให้การประเมินผลมีความน่าเชื่อถือและนำไปสู่การปรับปรุงรูปแบบให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้พัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลให้สอดคล้องกับธรรมชาติของข้อมูลในแต่ละระยะ โดยเริ่มจากเครื่องมือหลักในระยะที่ 1 ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแบบลิเคิร์ตสเกล จำนวน 20 ข้อ โดยครอบคลุมเนื้อหาทั้ง 4 ด้านของการประกันคุณภาพ ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการดำเนินงานตามแผน ด้านการตรวจสอบและประเมินผล และด้านการนำผลประเมินมาปรับปรุง ด้านละ 5 ข้อ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนตั้งแต่ 5 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด ไปจนถึง 1 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับน้อยที่สุด ทั้งนี้ เพื่อให้แบบสอบถามมีคุณภาพก่อนนำไปใช้จริง ผู้วิจัยจะนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ถึง 5 ท่านตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) และนำไปทดลองใช้ (Try-out) กับโรงเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างเพื่อหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ซึ่งต้องมีค่าไม่ต่ำกว่า 0.70 จึงจะถือว่ามีความน่าเชื่อถือ นอกจากแบบสอบถามแล้ว ในระยะที่ 1 ยังใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview Form) ซึ่งเป็นแนวคำถามปลายเปิดที่ครอบคลุมประเด็นเดียวกันกับแบบสอบถาม แต่เปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลได้อธิบายสภาพปัญหา จุดแข็ง จุดอ่อน และปัจจัยที่เกี่ยวข้องอย่างเสรี สำหรับระยะที่ 2 ผู้วิจัยจะใช้

แนวทางการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion Guide) ซึ่งประกอบด้วยประเด็นคำถามเกี่ยวกับการร่างองค์ประกอบของรูปแบบ ทั้งในด้านโครงสร้าง กระบวนการดำเนินงาน การตรวจสอบ และการปรับปรุง รวมถึงข้อเสนอแนะในการนำไปสู่การปฏิบัติ ส่วนในระยะที่ 3 ผู้วิจัยจะใช้แบบประเมินรูปแบบ (Model Evaluation Form) ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ที่มุ่งประเมินในประเด็นด้านความเหมาะสม (Appropriateness) ความเป็นไปได้ (Feasibility) และความเป็นประโยชน์ (Utility) ของรูปแบบที่พัฒนาขึ้น พร้อมทั้งเปิดช่องว่างให้ผู้ประเมินได้เขียนข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนสมบูรณ์

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในงานวิจัยนี้ดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอนและมีความเป็นระบบในแต่ละระยะ โดยในระยะที่ 1 ผู้วิจัยจะเริ่มต้นด้วยการทำหนังสือราชการจากหน่วยงานต้นสังกัดหรือสถาบันที่ผู้วิจัยสังกัด เพื่อขอความอนุเคราะห์และนำส่งไปยังโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นจึงดำเนินการแจกแบบสอบถามทั้งในรูปแบบเอกสารทางไปรษณีย์และระบบออนไลน์ผ่าน Google Form ควบคู่กันไป เพื่อให้ได้ข้อมูลจำนวนมากและรวดเร็ว โดยจะมีการติดตามและทวงถามเพื่อให้ได้แบบสอบถามกลับคืนตามจำนวนที่ต้องการ ควบคู่ไปกับการติดต่อนัดหมายผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบตัวต่อตัวหรือผ่านระบบการประชุมทางไกล พร้อมทั้งขออนุญาตบันทึกเสียงและจดบันทึกประเด็นสำคัญไว้ทั้งหมด เมื่อเสร็จสิ้นการวิเคราะห์ข้อมูลในระยะที่ 1 และได้ร่างรูปแบบเบื้องต้นแล้ว ในระยะที่ 2 ผู้วิจัยจะดำเนินการจัดประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group) ณ สถานที่ที่เหมาะสม หรือผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยเชิญผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ที่เกี่ยวข้องมาร่วมกันพิจารณาร่างรูปแบบดังกล่าว ซึ่งผู้วิจัยจะทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) เพื่อกระตุ้นให้เกิดการอภิปรายและรวบรวมข้อคิดเห็นทุกประเด็นอย่างละเอียดถี่ถ้วน หลังจากนั้นในระยะที่ 3 ผู้วิจัยจะนำรูปแบบที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขจากระยะที่ 2 ไปเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิชุดใหม่เพื่อทำการประเมิน โดยส่งแบบประเมินพร้อมเอกสารประกอบให้ศึกษาล่วงหน้า และทำการสัมภาษณ์เพิ่มเติมในประเด็นที่เห็นว่าควรปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งหนึ่ง เมื่อได้รับแบบประเมินกลับคืนมาแล้ว ผู้วิจัยจะทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลและนำไปวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้การวิเคราะห์ข้อมูลมีประสิทธิภาพและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ตามวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยจึงเลือกใช้วิธีการวิเคราะห์ที่แตกต่างกันไปตามประเภทของข้อมูล กล่าวคือ สำหรับข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากแบบสอบถามในระยะที่ 1 ผู้วิจัยจะดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม จากนั้นจึงเข้ารหัสและประมวลผลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยเริ่มจากการวิเคราะห์สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามด้วยค่าความถี่และค่าร้อยละ จากนั้นจึงวิเคราะห์สภาพการส่งเสริมการประกันคุณภาพทั้ง 4 ด้าน โดยใช้ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน พร้อมแปลผลตามเกณฑ์ค่าเฉลี่ย 5 ระดับ อย่างไรก็ตาม เพื่อจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและกำหนดทิศทางในการพัฒนารูปแบบ ผู้วิจัยจะนำผลที่ได้ไปคำนวณหาค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น โดยใช้สูตร PNI Modified (ซึ่งคำนวณจากค่าเฉลี่ยของสภาพที่คาดหวังลบด้วยค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบัน แล้วหารด้วยค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบัน) เพื่อค้นหาด้านที่มีค่า PNI

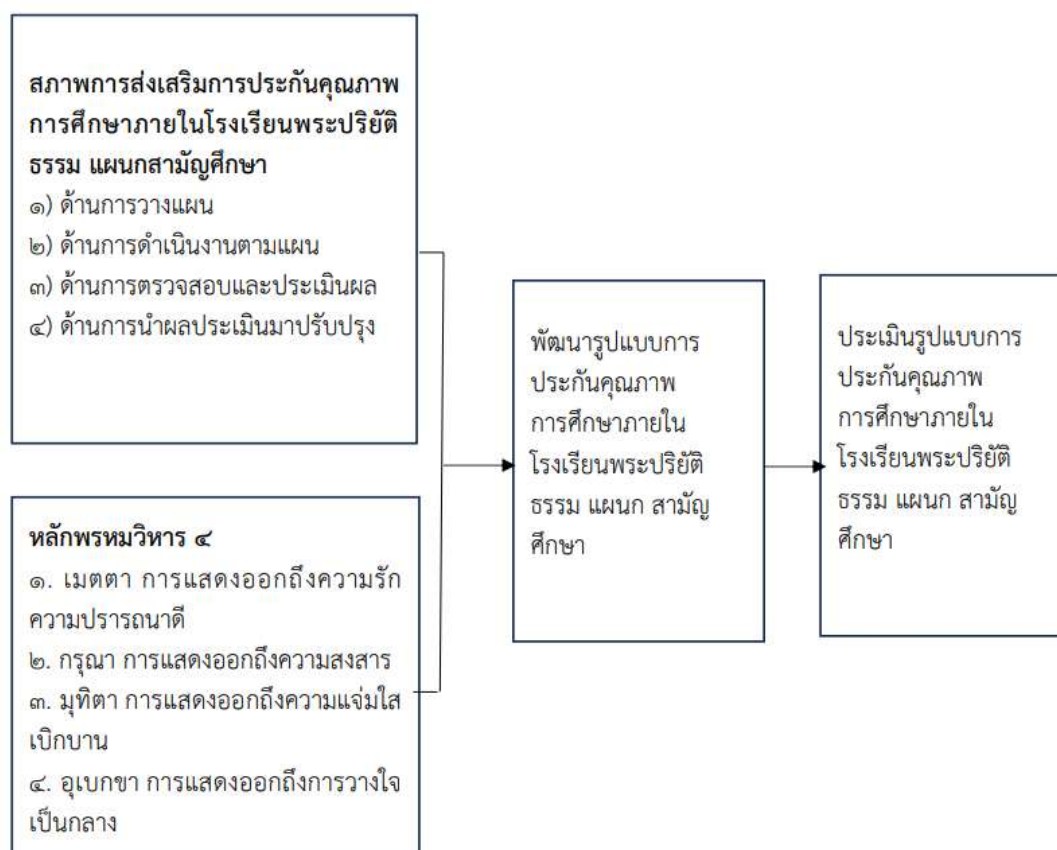
Modified มากที่สุด ซึ่งจะเป็นด้านที่ต้องได้รับการพัฒนาเป็นลำดับแรกในการสร้างรูปแบบ ส่วนในระยะที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบประเมินรูปแบบจะใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเพื่อประเมินระดับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และข้อเสนอแนะในแบบประเมิน ผู้วิจัยจะใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยเริ่มจากการถอดเทปบันทึกเสียงเป็นลายลักษณ์อักษรอย่างละเอียด จากนั้นจึงอ่านทบทวน ทำการจัดหมวดหมู่ประเด็นสำคัญ (Coding) สรุปผลและนำเสนอในรูปแบบพรรณนาความ (Descriptive) ทั้งนี้ เพื่อให้ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือ ผู้วิจัยจะใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) โดยเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้จากแหล่งที่แตกต่างกัน เช่น ข้อมูลจากแบบสอบถามกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์และเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อยืนยันความถูกต้องของข้อค้นพบก่อนสรุปผลในขั้นสุดท้าย

6. จริยธรรมในการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญของคุณธรรมและจริยธรรมในการวิจัยเป็นอย่างยิ่ง โดยได้กำหนดแนวปฏิบัติที่เคร่งครัดเพื่อปกป้องสิทธิและความเป็นอยู่ที่ดีของผู้เข้าร่วมทุกคน ตั้งแต่เริ่มต้นโครงการ ผู้วิจัยจะนำโครงร่างการวิจัยเสนอต่อคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ (Institutional Review Board - IRB) ของสถาบันที่สังกัด เพื่อขอรับรองจริยธรรมก่อนดำเนินการเก็บข้อมูลใด ๆ ทั้งนี้ ก่อนการเก็บข้อมูลทุกครั้ง ผู้วิจัยจะชี้แจงวัตถุประสงค์ ประโยชน์ ขั้นตอนการวิจัย รวมถึงระยะเวลา และวิธีการเก็บข้อมูลให้ผู้เข้าร่วมทราบอย่างชัดเจน โดยเฉพาะในการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มจะต้องมีการขอให้ผู้ให้ข้อมูลลงนามในหนังสือแสดงความยินยอมเข้าร่วมการวิจัย (Informed Consent) ส่วนกรณีที่เป็นแบบสอบถามจะมีการแนบข้อความชี้แจงไว้ที่หน้าแรกเพื่อรับทราบก่อนตอบแบบสอบถาม นอกจากนี้ ผู้วิจัยจะยึดมั่นในการรักษาความลับของข้อมูลเป็นสำคัญ โดยข้อมูลส่วนบุคคลที่ได้รับจะถูกปกปิดและนำเสนอเฉพาะในภาพรวมเท่านั้น ไม่มีการระบุชื่อหรือข้อมูลที่สามารถเชื่อมโยงถึงตัวบุคคลในรายงานการวิจัย และจะใช้นามสมมติแทนชื่อจริงหากจำเป็นต้องอ้างอิงคำพูดเพื่อประกอบผลการศึกษา ทั้งนี้ ผู้เข้าร่วมวิจัยทุกคนมีสิทธิที่จะไม่ตอบคำถามบางข้อ หรือขอถอนตัวออกจากการศึกษาได้ตลอดเวลา โดยไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อสิทธิประโยชน์หรือสถานภาพของตนแต่อย่างใด สุดท้ายนี้ ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยทั้งหมดจะถูกนำไปใช้เพื่อวัตถุประสงค์ทางวิชาการและการพัฒนาองค์กรเท่านั้น โดยจะไม่มีการนำไปใช้ในทางที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ให้ข้อมูลหรือหน่วยงานต้นสังกัด

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดในการศึกษาเรื่อง “รูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา” ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework) ประกอบด้วย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพการส่งเสริมการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ผลการวิจัยพบว่า

การส่งเสริมการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา คือ การสร้างระบบการทำงานที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (Continuous Improvement) เพื่อให้มั่นใจได้ว่าสามเณรที่สำเร็จการศึกษาจะเป็นผู้ที่มีความรู้ทางวิชาการที่เข้มแข็ง มีศีลาจารวัตรที่งดงาม และเป็นกำลังสำคัญในการสืบสานพระพุทธศาสนาให้รุ่งเรืองสืบไปสภาพการส่งเสริมการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพของการส่งเสริมประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียน
พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา (n=186)

สภาพการส่งเสริมการประกันคุณภาพ การศึกษาภายในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา แต่ละด้าน	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
1) ด้านการวางแผน	4.09	0.62	มาก
2) ด้านการดำเนินงานตามแผน	3.98	0.65	มาก
3) ด้านการตรวจสอบและประเมินผล	3.93	0.68	มาก
4) ด้านการนำผลประเมินมาปรับปรุง	4.03	0.60	มาก
ภาพรวม	4.01	0.60	มาก

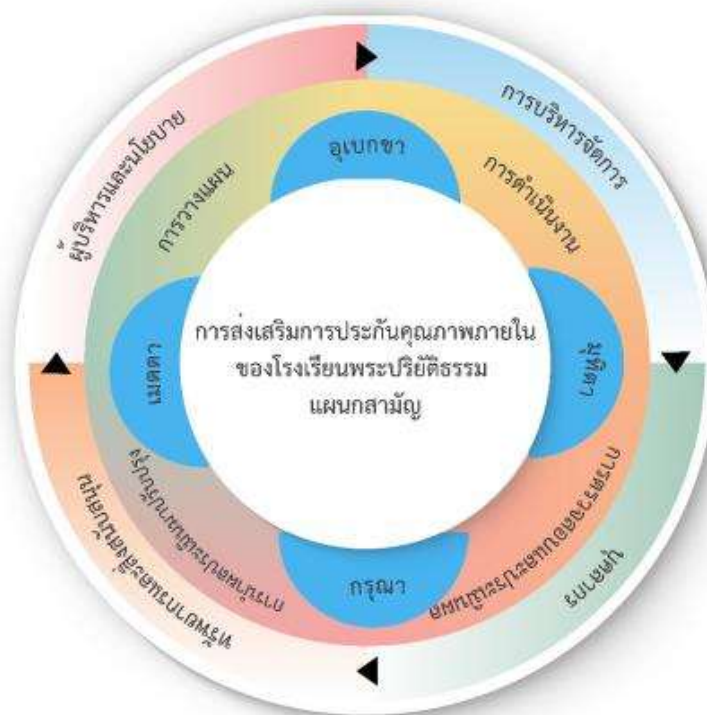
จากตารางที่ 1 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ระดับมาก ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = 0.60) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการดำเนินงานตามแผน มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.09$, S.D. = 0.62) รองลงมาได้แก่ ด้านการนำผลประเมินมาปรับปรุง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.60) และต่ำสุดคือ ด้านการตรวจสอบและประเมินผล ($\bar{X} = 3.93$, S.D. = 0.68) กระบวนการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ โดยใช้วงจร PDCA แสดงรายละเอียดการวิเคราะห์ได้ดังนี้

กระบวนการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา ตามวงจร ของ PDCA เป็นกระบวนการศึกษากระบวนการของการทำงานการประกันศึกษาคุณภาพภายใน โดยอาศัยปัจจัยในการส่งเสริมเพื่อ พัฒนาศักยภาพของบุคลากรและนักเรียนให้ตรงตามมาตรฐานกำหนดโดยมีหลากหลายวิธีเช่น การอบรมครูเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมสิ่งแวดล้อมเชิงบูรณาการกับหลักสูตร การปรับปรุงสื่อการสอน การจัดตั้งศูนย์เรียนรู้สิ่งแวดล้อมภายในวัด หรือการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อบริหารจัดการข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ สิ่งเหล่านี้ช่วยให้กระบวนการบริหารงานของโรงเรียนเกิดความต่อเนื่องและยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล และสอดคล้องการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ อีกทั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ มีการกำกับติดตามตรวจสอบประเมินผล และรายงานผลการประกันคุณภาพ ภายในและมาตรฐานสถานศึกษาอย่างถูกต้องและชัดเจน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ด้วยการศึกษาดูงานเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาสอบถาม ผู้บริหารและครูของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

จำนวน 186 คน และสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 15 คน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) ผู้อำนวยการโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจำนวน 5 คน 2) นักวิชาการด้านบริหารการศึกษา จำนวน 5 คน และ 3) นักวิชาการด้านพุทธบริหารการศึกษา 5 รูป/คน ผู้วิจัยนำเสนอรูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จากประเด็นสภาพการส่งเสริมการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยพิจารณาจากด้านค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการตรวจสอบและประเมินผล นำไปเป็นประเด็นในการสัมภาษณ์เพื่อพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยผู้วิจัยสรุปตาม องค์ประกอบของรูปแบบ ที่สำคัญของรูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาทั้งหมด 6 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 หลักการและเหตุผลองค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ องค์ประกอบที่ 3 การบูรณาการ องค์ประกอบที่ 4 การพัฒนา องค์ประกอบที่ 5 แนวทางการประเมิน องค์ประกอบที่ 6 เงื่อนไขความสำเร็จ

ภาพที่ 2 รูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา
(ฉบับร่างที่ 1)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อประเมินรูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า การประเมินรูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนพระปริยัติธรรม รูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ไปประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ โดยผู้เข้าร่วมในการประเมินรูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จำนวน 25 ท่าน ด้วยการเลือกเจาะจง (Purposive Selection) ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาองค์ประกอบที่ 1 หลักการและเหตุผล โดย ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังนี้

ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านความเป็นประโยชน์ ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.76) ด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.76) ด้านความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.77) ตามลำดับ

อภิปรายผล

ผลการศึกษาสภาพการส่งเสริมการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ผลการวิจัยพบว่า สภาพการส่งเสริมการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ โดยภาพรวมอยู่ระดับมาก (4.01) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการดำเนินงานตามแผน มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก (4.09) รองลงมาได้แก่ ด้านการนำผลประเมินมาปรับปรุง อยู่ในระดับมาก (4.03) และต่ำสุดคือ ด้านการตรวจสอบและประเมินผล (3.93) ด้านการวางแผน สภาพการส่งเสริมการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ ด้านการวางแผน อยู่ในระดับมาก (4.09) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีการประชุมเพื่อทำแผนปฏิบัติการประจำปีอย่างมีระบบ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก (4.19) รองลงมาคือ มีการวางแผนกำหนดผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานอย่างชัดเจน อยู่ในระดับมาก (4.10) และต่ำสุดคือ มีการวางแผนการปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับงานประกันคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับมาก (4.01) ด้านการดำเนินการตามแผน สภาพการส่งเสริมการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ ด้านการดำเนินการตามแผน อยู่ในระดับมาก (3.98) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีการประชุม ชี้แจง ทบทวนบทบาทหน้าที่ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก (4.20) รองลงมา มีการดำเนินงานตามขั้นตอนวงจรการประกันคุณภาพอย่างเป็นระบบ อยู่ในระดับมาก (4.00) และต่ำสุดคือ มีการกำกับ ติดตามและประเมินผล ตามแผนการดำเนินงานที่กำหนดไว้ อยู่ในระดับมาก (3.78) ด้านการตรวจสอบและประเมินผล สภาพการส่งเสริมการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ ด้านการตรวจสอบและประเมินผล อยู่ในระดับมาก (3.93) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีการชี้แจง อธิบายทำความเข้าใจให้บุคลากรเข้าใจร่วมกันภายในโรงเรียนเพื่อพัฒนาการดำเนินงานให้ดีขึ้น มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก (4.01) รองลงมา มีการนำผลการประเมินมาวิเคราะห์ เพื่อหา สาเหตุและแนวทางแก้ไข เพื่อนำมา

วางแผนพัฒนา จากผลการวิจัยนี้สะท้อนให้เห็นถึงโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญมีการประชุมเพื่อทำแผนปฏิบัติการประจำปีอย่างมีระบบ มีการประชุม ชี้แจง ทบทวนบทบาทหน้าที่ ชี้แจง อธิบายทำความเข้าใจให้บุคลากรเข้าใจร่วมกันภายในโรงเรียนเพื่อพัฒนาการดำเนินงานให้ดีขึ้น นำผลวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อนไปปรับปรุงการดำเนินการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เฉลิมพร กุมภาได้ทำวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารงาน การประกันคุณภาพการศึกษา ของโรงเรียนขนาดเล็ก ผลการวิจัยพบว่า (1) องค์ประกอบของการบริหารงาน การประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก ประกอบด้วย สมรรถนะผู้บริหาร เครือข่ายความร่วมมือ ทรัพยากรทางการศึกษา เทคโนโลยีสารสนเทศ นวัตกรรมทางการศึกษา ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ กระบวนการประกันคุณภาพภายใน และการประกันคุณภาพภายนอก (2) รูปแบบการบริหารงานการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ส่วนนำ ประกอบด้วยแนวคิด พื้นฐานและวัตถุประสงค์ของรูปแบบ ส่วนที่ 2 เนื้อหา แบ่งออกเป็น 2.1 ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ สมรรถนะผู้บริหาร ทรัพยากรทางการศึกษา นวัตกรรมทางการศึกษา และเทคโนโลยีสารสนเทศ 2.2 กระบวนการ ได้แก่ เครือข่ายความร่วมมือ ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ กระบวนการประกันคุณภาพภายใน และการประกันคุณภาพภายนอก 2.3 ผลผลิต ได้แก่ สถานศึกษาได้รับการรับรองมาตรฐานการศึกษาระดับปฐมวัย และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2.4 ข้อมูลย้อนกลับ ได้แก่ การนำผลการประเมินมาตรฐานการศึกษาระดับปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐานมาปรับปรุงการดำเนินงานส่วนที่ 3 เจื่อนไขความสำเร็จของการดำเนินงาน (3) ผลการประเมินรูปแบบการบริหารงานการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก พบว่า โดยภาพรวมในด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด (เฉลิมพร กุมภา, 2567)

ผลการพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ประกอบด้วยองค์ประกอบของรูปแบบ 6 องค์ประกอบ คือองค์ประกอบที่ 1 หลักการและเหตุผล ในยุคปัจจุบันที่สังคมโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การประกันคุณภาพการศึกษา กลายเป็นกลไกสำคัญที่สถานศึกษาทุกระดับต้องยึดถือปฏิบัติ เพื่อสร้างความมั่นใจแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องว่าผู้เรียนจะมีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด สำหรับ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ซึ่งมีการกิจซ้อนทับกันระหว่างการให้การศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการธำรงรักษาพระธรรมวินัยตามหลักพุทธศาสตร์ การนำระบบประกันคุณภาพภายในมาใช้จึงไม่ใช่เพียงข้อบังคับตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติเท่านั้น แต่ยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการยกระดับคุณภาพของศาสนทายาทให้เป็นทั้ง "คนเก่ง" และ "คนดี" ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เพื่อให้ได้รูปแบบการดำเนินงานที่ทรงประสิทธิภาพ ไม่เพียงแต่บรรลุมาตรฐานตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด แต่ยังเป็นการสร้างอัตลักษณ์การบริหารจัดการที่เปี่ยมด้วยคุณธรรม ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพของผู้เรียนที่เป็นสามเณร ให้มีความพร้อมทั้งด้านความรู้คู่คุณธรรม เพื่อเป็นกำลังสำคัญของพระพุทธศาสนาและสังคมสืบไป สะท้อนให้เห็นถึงการพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เกิดขึ้นจากความมุ่งมั่นที่จะยกระดับคุณภาพของสามเณรให้เป็นทั้ง "คนเก่ง" และ "คนดี" ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคปัจจุบัน โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างต้นแบบการ

บริหารจัดการที่ผสมผสานมาตรฐานของ สมศ. เข้ากับวิถีของคณะสงฆ์อย่างลงตัว รูปแบบนี้ไม่เพียงแต่มุ่งหวังให้โรงเรียนบรรลุมาตรฐานตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด แต่ยังมุ่งสร้างวัฒนธรรมองค์กรเชิงบวกที่ลดความตึงเครียดจากการประเมิน เปลี่ยนจากการจับผิดเป็นการช่วยเหลือเกื้อกูล เพื่อให้บุคลากรทำงานร่วมกันได้อย่างมีความสุขและมีประสิทธิภาพ โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริวรรณ จันทน์ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาในนครสวรรค์ ผลการศึกษาพบว่า (1) ระดับปัจจัยการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ปัจจัยด้านการติดต่อสื่อสาร รองลงมาคือปัจจัยด้านเทคโนโลยีและด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม (2) ระดับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา รองลงมาคือ การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง (3) ค่าความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษากับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา มีความสัมพันธ์กันทางบวก โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูงมาก (ศิริวรรณ จันทน์, 2566)

ผลการประเมินรูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ได้แก่ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดย ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเหมาะสม และด้านความเป็นประโยชน์ ตามลำดับ สามารถนำไปเป็นรูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาได้จากผลการวิจัยนี้สะท้อนให้เห็นว่ารูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาเป็นคู่มือหรือแนวทางปฏิบัติสำคัญที่ช่วยให้ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษารวมถึงพระสงฆ์ที่เกี่ยวข้อง มีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองชัดเจนขึ้น ช่วยกระตุ้นให้เกิดวัฒนธรรมการทำงานแบบมุ่งเน้นคุณภาพ มีการทำงานเชิงรุกผ่านการวางแผนและการประเมินผลที่เป็นระบบ ส่งผลให้เกิดการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมพล พุ่มหว่า ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสำหรับการจัดการศึกษา หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต” ผลการวิจัยพบว่า เมื่อมีการทดลองใช้ระบบการประกันคุณภาพภายในสำหรับการจัดการศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิตที่พัฒนาขึ้น และได้มีการปรับปรุงให้ระบบมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ส่งผลให้ได้ระบบการประกันคุณภาพภายในที่เหมาะสมสำหรับหลักสูตรดังกล่าว โดยระบบประกอบด้วย (1) รายการดำเนินการใช้ระบบประกันคุณภาพภายใน จำนวน 6 รายการ (2) กระบวนการในระบบการประกันคุณภาพภายใน จำนวน 10 รายการ (3) องค์กรประกอบและดัชนีบ่งชี้คุณภาพ แบ่งเป็นหมวดหมู่ ดังนี้องค์กรประกอบคุณภาพด้านอาจารย์ จำนวนตัวบ่งชี้ 18 ตัวองค์กรประกอบคุณภาพด้านหลักสูตร จำนวนตัวบ่งชี้ 15 ตัว องค์กรประกอบคุณภาพด้านทรัพยากรสนับสนุนการศึกษา จำนวนตัวบ่งชี้ 28 ตัว องค์กรประกอบคุณภาพด้านการบริหาร จำนวนตัวบ่งชี้ 14 ตัว องค์กรประกอบคุณภาพด้านการเรียนการสอน

สอนและการประเมินผล จำนวนตัวบ่งชี้ 27 ตัวองค์ประกอบคุณภาพด้านนักศึกษา จำนวนตัวบ่งชี้ 22 ตัว ผลจากการทดลองและปรับปรุงระบบดังกล่าว ช่วยเสริมสร้างคุณภาพของการจัดการศึกษาในหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต ให้เป็นระบบและสอดคล้องกับแนวทางการประกันคุณภาพภายในระดับสถาบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สมพล พุ่งหว่า, 2560)

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการสังเคราะห์การวิจัย โดยการศึกษาแนวคิด การประกันคุณภาพ การศึกษาภายใน สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และการสนทนากลุ่มเฉพาะ รูปแบบการประกันคุณภาพ การศึกษาภายในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา (LICR Model)

ภาพที่ 3 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (F2CP Model)

ที่มา : พระมหานพรัตน์ อภิขุโข (แยมแสง), 2568.

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติควรมีการวางแผนการปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับงานประกันคุณภาพการศึกษา
- 2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการกำกับ ติดตามและประเมินผล ตามแผนการดำเนินงานที่กำหนดไว้
- 3) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการกำหนดขั้นตอนวิธีการ เกณฑ์ประเมินผลเพื่อประเมินผล การดำเนินงานประกันคุณภาพ

4) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการจัดเตรียมความพร้อมสำหรับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

- 1) ผู้บริหารควรวางแผนการปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับงานประกันคุณภาพการศึกษา
- 2) ผู้บริหารควรกำกับ ติดตามและประเมินผล ตามแผนการดำเนินงานที่กำหนดไว้
- 3) ผู้บริหารควรกำหนดขั้นตอนวิธีการ เกณฑ์ประเมินผลเพื่อประเมินผลการดำเนินงานประกันคุณภาพ จัดเตรียมความพร้อมสำหรับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรทำการศึกษาการส่งเสริมการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ ด้านการวางแผน
- 2) ควรศึกษาการประชุม ชี้แจง ทบทวนบทบาทหน้าที่การดำเนินงานตามขั้นตอนวงจรการประกันคุณภาพอย่างเป็นระบบ
- 3) ควรศึกษาการชี้แจง อธิบายทำความเข้าใจให้บุคลากรเข้าใจร่วมกันภายในโรงเรียนเพื่อพัฒนาการดำเนินงานให้ดีขึ้น การนำผลการประเมินมาวิเคราะห์ เพื่อหา สาเหตุและแนวทางแก้ไข เพื่อนำมาวางแผนพัฒนา ปรับปรุงการดำเนินงานให้ดีขึ้นในครั้งต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ,
- เฉลิมพร กุมภา. (2564). รูปแบบการบริหารงานการประกันคุณภาพการศึกษา ของโรงเรียนขนาดเล็ก. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 6(2), 67-76.
- ชาญชัย อาจิณสมาจาร. (2550). *ทักษะภาวะผู้นำ*. กรุงเทพฯ: มัลติอินฟอร์เมชันเทคโนโลยี.
- นิพนธ์ กินาวงศ์. (2543). *หลักการบริหารการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). พิษณุโลก: ตระกูลไทย.
- ศิริวรรณ จันทับ. (2566). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์. *วารสารคณะครุศาสตร์ ราชภัฏนครสวรรค์*, 6(2), 109-207.
- สมพล พุ่มหว่า. (2560). *การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสำหรับการจัดการศึกษา หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (ดุสิตนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิจัย วัดผลและสถิติการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา)*.
- สิทธิกร อ้วนศิริ. (2555). *การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อผลการประเมินคุณภาพภายนอกของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา*. เลย: สำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดเลย.
- สุพล เครือมนโรมย์. (2565). การศึกษาการบริหารงานบุคลากร ตามหลักพรหมวิหาร 4 โรงเรียนประถมศึกษา เขตบางกอกใหญ่กรุงเทพมหานคร. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*, 7(2), 2023-2034.